

ILLUSTRATION AS A MEANS OF ART EDUCATION FOR STUDENTS IN PRIMARY SCHOOL

Abstract: This article focuses on illustration, considered as the only means of artistic education in adolescents. The essence of illustration and some of its peculiarities are analyzed. Specialties in working with children in the initial stage of education. The emphasis is on the problem of knowing the illustration and creating interest in children's fiction

Author information:

Reni Ilieva

Primary teacher at 'Sava Dobroplodny'

Secondary School

Shumen

✉ reni_ilieva79@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

illustration, children's illustration, interest in children's fiction

Увод

Съществуват различни видове и жанрове в изобразителното изкуство. Илюстрацията е един от начините, чрез които възможностите на изобразителното изкуство се разкриват пред нас. Тя е такова изображение (рисунка, гравюра, фотография и др.), допълващо или съпровождащо даден текст.

Целта на настоящата публикация е да представи илюстрацията като средство за художествено възпитание при учениците в начален училищен етап .

Теоретична обосновка

Думата илюстрация идва от латинското *lustrum*, "блясък", "сияние. Илюстрациите са особено типични за детските книжки, учебниците, учебните помагала, художествената и научна литература. Използват се в рекламни брошури , вестници, списания - най-често като снимков материал към статии. [2]

Специално детската илюстрация е едно от средствата за художествено възпитание при подрастващите. Малките деца се „запознават” с изобразителното изкуство още чрез разгръщане на първите илюстрирани книжки. В тези книжки илюстрацията е художествено изображение на идейното съдържание на литературното произведение, а не толкова на реалната действителност. Детето избира книгите по картинките, първо разглежда картинките и след това се поражда интересът към съдържанието и четене на произведението. Илюстрациите към художествената творба са добра основа за получаване на знания и по-точни възприятия. Чрез картината се пресъздават нагледно епизоди от литературното произведение или ясно и точно се характеризират героите. Техните външни белези се възприемат леко от децата и по - късно служат за изграждане на цялостния образ на литературния герой.

Образователно - възпитателната същност на дисциплината се реализира посредством естетическото възприемане и своеобразните форми на практическото изобразяване. Характерът на изобразителната дейност, може да се определи като: познавателна, преобразуваща, оценъчна и комуникативна.

Основните форми на учебна изобразителна дейност в началното училище са: изобразителни дейности по натура; по памет и впечатление; по въображение и асоциации;

илюстрация; тематични композиции; приложно - декоративни и художествено -конструктивни дейности и разглеждане и анализ на художествени произведения.[3]

Илюстрацията има за цел да пресъздаде в конкретно подобрани сцени, моменти или образи идеята и сюжета на литературния текст, чрез възможностите на пластичния художествен израз. Учебните задачи включват илюстриране на различни художествени произведения: приказки, творби с исторически, приключенски и фантазни сюжети, поезия, научна литература и пр. Илюстрацията може да бъде изпълнена под формата на рисунка, графичен отпечатък, апликация или колаж, чрез графични, живописни или комбинирани изразни средства. Илюстративната изобразителна дейност има важно значение тъй като приобщава учениците към света на книгите, които днес все по - малко вълнуват детската личност за сметка на доминиращите в ежедневието електронни средства за информация.

В началния етап на образование учениците се запознават: с относителната самостоятелност на илюстрацията; изясняват се особеностите на изразните различия в нейните жанрови разновидности; изграждат се основни познания за използваните средства и начините на книжното оформление; разкриват се възможностите на полиграфичните техники и пр. Учителят се съобразява със следните условия, при подбиране на литературното произведение за илюстриране от учениците:

- литературният текст да има безспорни художествени качества, да е близък и разбираем за децата;
- сюжетът и обемът на съдържанието да предполага различни възможности за изобразително интерпретиране;
- при подходящи случаи илюстрираният текст може да е предварително изучаван в урок по български език и литература, което безспорно ще улесни илюстрирането;
- да се избягват четива със сложни психологически преживявания или конфликти между героите;
- сюжетното съдържание и образите на героите от творбата да бъдат емоционално представени от учителя;
- при разкриване на съдържанието на творбата да се насочват учениците към избор на определени изразни средства и изобразителни техники.

При ученици от начален етап особено подходящи са илюстрациите, пресъздаващи образи на герои от приказки и литературни текстове с весели, жизнерадостни или фантастични сюжети. Илюстрациите могат да се поместват по различен начин в книжното тяло; на цяла страница, между текста, върху две съседни страници, на корицата или на титулната страница.

Направено е педагогическо изследване относно илюстрацията като средство за художествено възпитание при учениците в начален училищен етап. В началото на всяка урочна единица учителят насочва вниманието на децата към някои особености на илюстрацията като вид изобразително изкуство и възникнали нови понятия, използвайки отделни примери и нагледни средства. Следва подробен анализ на текста, при който учителят разкрива художествения замисъл; определя подходящи епизоди за илюстриране; изяснява характерни отделни черти и взаимоотношения между героите; описва обстановката в зависимост от вида ѝ; насочва децата към възможните начини на композиционно решение на илюстрациите; посочва материалите и техниките на изпълнение; дава насоки за постигане на израз, съответен на идейната и тематична насоченост на литературното съдържание и други указания.

При обсъждане на резултатите в края на урока се акцентува върху връзките между илюстрациите и съдържанието на урока. Препоръчително е чрез тази форма на изобразителна дейност, учениците от начална етап да се запознаят с изтъкнати български и чуждестранни майстори на илюстративното изкуство.

След реализиране на няколко урочни единици се стига до извода, че учениците все по-добре подбират композиционни решения, използват различни материали и техники, показват

своето индивидуално мислене при вземане на решение. При някои от учениците все още се не е добре усвоено уменията да се подчертае композиционния център, а изображенията са разположени хаотично на изобразителното поле. Често се забелязва и т. нар. „стереотипи” в детските рисунки.

Фиг.№1

Вижда се, че при повечето ученици има предпочитание към ярките и наситени цветове, / при някои без съобразяване с обективната цвятова даденост на обектите /.

При композиционното изграждане се наблюдава, че при по-голяма част от учениците има съгласуваност на отделните части на изображенията в съответствие със съдържанието им и формата на изобразителната плоскост. Те включват в творбите си различни по вид, брой, големина и начин на разположение композиционни решения. Все повече обръщат внимание на характерните за обекта форми и детайли. Успяват с цветовете съчетания, като наблягат на характерните цветове за дадените предмети. Учениците показват умения за работа с различни материали и познаването на техните свойства.

На базата на направения теоретичен и емпиричен анализ и въз основата на съвременната образователна среда, се достига до следните изводи:

- Илюстративното изкуство трябва да е вплетено така в учебния материал, че да отговарят на нуждите и потребностите на учениците.
- Запознаването на учениците с илюстрацията, представено чрез различни форми на организация на педагогическо взаимодействие, превръща ученика в активен субект.
- При работа с илюстрация в урочните единици да се поощряват детската самостоятелност, инициативност, индивидуален вкус и творческо въображение.
- Да се работи в посока на избягване на стереотипността и схематичното изграждане на литературни образи в детската рисунка.
- Изграждането на положителна емоционална нагласа в часа е главна задача за учителя, водеща до създаване на интерес, събуждане на емоции и активизиране на детското творчество.

- Необходимо е учениците да са в постоянен контакт с произведения на изкуството. Илюстрациите, именно, им помагат по достъпен начин да видят художествено пресъздадена действителността.
- Изследването показва, че при подходяща методика и организация на учебната работа, учениците могат да постигнат ръст в своето изобразително развитие и абстрактно-логическо мислене.

Заклучение

Докосването на изобразителното изкуство до човека и по-специално до детската личност, оставя дири в неговото съзнание за цял живот. Детството, като важна част от израстването, е особено подходящ период, в който личността може да се запознае с детската художествена литература. Така се зараждат виждания, представи, мисли, емоции, които в последствие учениците с голямо желание изразяват в илюстрации. Важна задача на педагога е да запази този интерес в началния етап на образование и да го усъвършенства – да формира естетическо отношение към действителността и да развие изобразителните способности.

References:

1. Damyanov, B., Methods in the teaching of fine arts, Sofia, 2004
2. Papazov, B. : Art. Theoretical aspects, Pd. 2015
3. Papazov, B. : Theory and methodology of teaching fine arts, Sh. 1999
4. Curriculum in fine arts for first grade, effective from the academic year 2016/2017.